

POSTANOWIENIE

Dnia 9 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Dobrowolski

w sprawie z wniosku sędzi O. B. o zbadanie spełnienia przez SSN Marka Motuka wymogów niezawisłości i bezstronności (sprawa oznaczona sygnaturą I ZB 16/22), po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej w dniu 9 marca 2023 r. wniosku SSN Włodzimierza Wróbla z 10 listopada 2022 r. o wyłączenie SSN Joanny Lemańskiej od rozpoznania sprawy o sygn. akt I ZB 16/22 na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. a contrario w zw. z art. 42 § 1 k.p.k.

postanowił:

wniosek o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Joanny Lemańskiej od rozpoznania sprawy o sygn. akt I ZB 16/22 pozostawić bez rozpoznania.

UZASADNIENIE

Pismem z 10 listopada 2022 r. (data wpływu do Sądu Najwyższego) SSN Włodzimierz Wróbel wniósł na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. o wyłączenie SSN Joanny Lemańskiej od rozpoznania sprawy o sygn. akt I ZB 16/22.

Jako przyczynę złożenia wniosku wskazano okoliczności dotyczące powołania SSN Joanny Lemańskiej na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego, tj. że SSN Joanna Lemańska została powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w sposób wadliwy w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3 ze zm.).

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Wniosek należało pozostawić bez rozpoznania z uwagi na jego niedopuszczalność.

Zgodnie z dyspozycją art. 42 § 1 k.p.k. wyłączenie następuje na żądanie sędziego, z urzędu albo na wniosek strony. Jeżeli sędzia uzna, że zachodzi przyczyna wyłączająca go z mocy art. 40, wyłącza się, składając oświadczenie na piśmie do akt, a na jego miejsce wstępuje inny sędzia (§ 2). Podkreślenia wymaga przy tym, iż żądanie sędziego nie jest stricte wnioskiem o jego wyłączenie, lecz oświadczeniem wiedzy o podstawie jego wyłączenia z art. 41 § 1 k.p.k., ocena zaistnienia której należy do sądu (zob. D. Świecki [w:] B. Augustyniak, K. Eichstaedt, M. Kurowski, D. Świecki, Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz aktualizowany, LEX/el. 2023, art. 42).

Literalne brzmienie powołanego przepisu w sposób jednoznaczny zatem wskazuje, iż podmiotem uprawnionym do złożenia wniosku o wyłączenie sędziego jest strona postępowania. Sędzia, zasiadający w składzie orzekającym w danej sprawie, nie jest zatem uprawniony do formułowania takowego postulatu, a jedynym żądaniem w tym zakresie mu przysługującym jest „samowylączenie” w postaci uprzednio wspomnianego złożenia oświadczenia wiedzy. Zarówno w świetle regulacji kodeksowej z art. 41 k.p.k., jak i określonej w art. 29 § 5 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, sędzia wylosowany do rozpoznania tak wniosku o wyłączenie sędziego, jak i testu niezawisłości i bezstronności, nie ma legitymacji do wystąpienia z wnioskiem o wyłączenie innego sędziego wyznaczonego do orzekania w tej sprawie.

Powyższe uzasadnione jest nadto treścią w art. 29 § 7 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, zgodnie z którym uprawnionym do złożenia wniosku o zbadanie zachowania standardów niezawisłości i bezstronności jest strona lub uczestnik postępowania przed Sądem Najwyższym w sprawach, o których mowa w art. 29 § 6 powoływanej ustawy.

Tym samym wniosek SSN Włodzimierza Wróbla z 10 listopada 2022 r. O wyłączenie SSN Joanny Lemańskiej od rozpoznania sprawy o sygn. Akt I Zb 16/22 już z tej przyczyny nie mógł wywrzeć oczekiwanego przez wnioskującego efektu.

Niezależnie od powyższego wskazać należy, iż powyższy **wniosek** uznać należałoby za niedopuszczalny, a w konsekwencji pozostawić go bez rozpoznania również z innej przyczyny.

Zaznaczenia wymaga, iż wnioskująca w treści wywiedzionego pisma odwołuje się do art. 41 k.p.k., który to przepis określa względną, a nie bezwzględną (art. 40 k.p.k.) podstawę wyłączenia sędziego (*iudex suspectus*) i wskazuje na przesłankę „bezstronności sędziego w sprawie”, które to sformułowanie odczytywać należy jako etap postępowania, w którym sprawa spełnia już warunki formalne i podlega rozpoznaniu co do jej istoty, co obejmuje jej prowadzenie i merytoryczne rozstrzygnięcie przez uprawniony skład sędziowski. Wniosek o wyłączenie sędziego oparty na podstawie istnienia okoliczności mogących wskazywać na brak bezstronności sędziego, można zatem złożyć w odniesieniu do tego sędziego, który rozstrzyga sprawę w jej głównym, zasadniczym nurcie (tj. części, która stanowi przedmiot danego postępowania), a nie w kwestiach ubocznych, wynikających z reguły z konieczności wydawania określonych orzeczeń co do kwestii incydentalnych, mogących to niejednokrotnie pojawić się w toku trwającego zasadniczego przedmiotu postępowania. Ujęte w przepisie art. 41 § 1 k.p.k. sformułowanie „w danej sprawie” należy zatem ograniczać tylko do takiego zakresu postępowania (zob. postanowienie z dnia 23 listopada 2004 r., V KK 195/04, OSNKW 2005, z.1, poz. 5; z dnia 17 lutego 2010 r. WD 3/10, R- OSNKW 2010/1/355; postanowienie z dnia 1 października 2009 r., II KK 52/09, Lex 532381; postanowienie z dnia 12 czerwca 2012 r., III KO 34/12, OSNKW 2012, z. 11, poz. 116). Na tle utrwalonego w orzecnictwa Sądu Najwyższego bezspornym jest, iż stronie nie przysługuje wniosek o wyłączenie sędziego wyznaczonego do rozpoznania wniosku o wyłączenie innego sędziego. Tytułem przykładu należy wskazać, że w postanowieniu z 24 listopada 2004 r., V KK 195/04 Sąd Najwyższy wskazał, że w rozumieniu art. 41 k.p.k. „sprawą” jest postępowanie zmierzające do rozpoznania i orzekania o głównym przedmiocie procesu. Takie stanowisko Sąd Najwyższy wyraził również w postanowieniu z 23 czerwca 2008 r., WD 1/08, gdzie wprost wskazano, że „sprawą” nie jest odrębnie uregulowane postępowanie w przedmiocie wyłączenia (tak też postanowienie Sądu Najwyższego z 5 grudnia 2013 r., V KK 156/13). Sąd Najwyższy orzekający w niniejszym postępowaniu

podziela wyżej przywołane poglądy i potwierdza, że w postępowaniu, w którym ma zapaść rozstrzygnięcie co do kwestii, która nie jest głównym przedmiotem procesu ustawa karnoprocesowa w ogóle nie przewiduje postępowania w przedmiocie wyłączenia sędziego. W związku z tym wniosek, który jest w takiej sytuacji procesowej złożony nie może być przedmiotem procedowania, a w konsekwencji również rozpoznany.

Na tej zasadzie uznaje się w postępowaniu karnym, iż niedopuszczalne jest żądanie wyłączenia sędziego wyznaczonego do rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego (sędziów), gdyż nie jest to sędzia (sędziowie) wyznaczony do rozpoznania sprawy. Podobny charakter - z uwagi na tożsamość skutku w postaci wyłączenia sędziego od udziału w sprawie głównej - ma instytucja przewidziana w art. 29 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym. Zarówno rozpoznanie wniosku o wyłączenie, jak i wniosku o przeprowadzenie testu sędziego, następuje na tle zasadniczego przedmiotu procesu i ma charakter incydentalny.

Trafność powyższego założenia wspiera nadto rozwiązanie przyjęte w art. 29 § 8 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, ustanawiające obowiązek zawiadomienia uprawnionego o składzie rozpoznającym sprawę, a zatem jedynie w przypadku wyznaczenia obsady orzeczniczej w postępowaniu rozstrzygającym o przedmiocie postępowania, a nie do rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego, mającej charakter „wpadkowy”. Zaznaczenia wymaga przy tym, iż obecnie obowiązujące przepisy przewidują informowanie stron o składzie sądu wyznaczonym do rozpoznania sprawy w ograniczonym, choć ściśle określonym zakresie. Z art. 29 § 6 uSN wynika, że w postępowaniu przed Sądem Najwyższym zawiadomienie strony o składzie przewidziane jest jedynie w enumeratywnie wymienionych sprawach, tj. w sprawie, w której wniesiono środek zaskarżenia, w sprawie dyscyplinarnej, w sprawie o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej lub tymczasowe aresztowanie sędziów, asesorów sądowych, prokuratorów i asesorów prokuratury, w sprawie z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych dotyczącą sędziego Sądu Najwyższego oraz w sprawie z zakresu przeniesienia sędziego Sądu Najwyższego w stan spoczynku. Obowiązek zawiadomienia o składzie Sądu Najwyższego wynika w tym wypadku z możliwości przeprowadzenia postępowania w przedmiocie badania spełnienia przez sędziego

Sądu Najwyższego lub sędziego delegowanego do pełnienia czynności sędziowskich w Sądzie Najwyższym wymogów niezawisłości i bezstronności, gdyż do zainicjowania takiego postępowania uprawnione są strony.

Mając na uwadze powyższe wskazać zatem należy, iż postępowanie w przedmiocie wniosku o zbadanie spełnienia przez SSN Marka Motuka wymogów niezawisłości i bezstronności - jako postępowanie niezmierzające do rozstrzygnięcia kwestii o charakterze zasadniczym i niestanowiące głównego przedmiotu procesu - nie stanowi sprawy w rozumieniu art. 41 § 1 k.p.k. Złożony w tym układzie procesowym wniosek nie mógłby zatem być przedmiotem procedowania.

Niezależnie od kwestii niedopuszczalności powyższego wniosku, poczynić należy marginalną uwagę, iż powyższy nie zawiera w swej treści przywołania takich faktów, które uzasadniałyby wyłączenie SSN Joanny Lemańskiej od rozpoznania wskazywanej przez wnioskującego sprawy. Uzasadnienie formułowanego żądania w swej istocie sprowadza się jedynie do wyrażenia subiektywnej oceny o Krajowej Radzie Sądownictwa ukształtowanej na zasadach określonych w ustawie z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, nie znajdujące oparcia w obowiązującym porządku prawnym.

Mając powyższe na względzie Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu.

ał